

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОТВОРЧОСТІ ТА
НАУКОВО-ПРАВОВИХ ЕКСПЕРТИЗ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

Правоінтерпретаційна політика та юридична техніка

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Галузь знань: 08 Право

Спеціальність: 081 Право

Освітньо-наукова програма: 081 Право

Статус дисципліни: обов'язкова

Київ 2023

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
	08 Право 081 Право <u>третій (освітньо-науковий)</u> <small>(назва СВО)</small>	Навчальний курс <u>1</u> <small>(номер)</small> Семестр <u>2</u> <small>(номер)</small> Вид контролю: <u>залік</u> <small>(екзамен, залік)</small>
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції — <u>10</u> ; <small>(години)</small>		Лекції — <u>6</u> ; <small>(години)</small>
Семінарські заняття — <u>20</u> ; <small>(години)</small>		Семінарські заняття — <u>8</u> ; <small>(години)</small>
Практичні заняття — <u> </u> ; <small>(години)</small>		Практичні заняття — <u> </u> ; <small>(години)</small>
Лабораторні заняття — <u> </u> ; <small>(години)</small>		Лабораторні заняття — <u> </u> ; <small>(години)</small>
Самостійна робота — <u>60</u> ; <small>(години)</small>		Самостійна робота — <u>76</u> ; <small>(години)</small>
Індивідуальні завдання:		Індивідуальні завдання:
Курсова робота — <u> </u> <small>(кількість; № семестру)</small>		Курсова робота — <u> </u> <small>(кількість; № семестру)</small>
Реферати (тощо) — <u>1</u> <small>(кількість; № семестру)</small>		Реферати — <u>1</u> <small>(кількість; № семестру)</small>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Правоінтерпретаційна політика та юридична техніка» є формування у здобувачів третього рівня вищої освіти ступеня доктора філософії ґрунтовних теоретичних знань із загальної теорії права, вироблення та удосконалення ними особливих умінь, практичних навичок, необхідних для здійснення ними наукової, науково-педагогічної та професійної діяльності у сфері права.

Завдання: У процесі вивчення дисципліни «Правоінтерпретаційна політика та юридична техніка» здобувачі вищої освіти повинні:

- опанувати основні положення доктрини права з питань юридичної техніки та правоінтерпретаційної політики;
- засвоїти основні положення теорії юридичної техніки;
- набути вміння та навички розробляти проекти нормативно-правових актів, коректно складати правові документи, у тому числі процесуальні документи, вірно тлумачити норми нормативно-правових актів і правильно їх застосовувати в конкретній життєвій ситуації;
- вміти здійснювати критичний аналіз правових явищ у сфері певної галузі права за допомогою інструментів юридичної техніки;
- здобувати навички правової аргументації власної позиції;
- синтезувати нові та комплексні ідеї, підходи до правового регулювання певного виду суспільних відносин з урахуванням євроінтеграційної складової усіх компонентів суспільства.

Міждисциплінарні зв'язки: актуальні проблеми філософії, іноземна мова, організація наукових досліджень та методологія юридичної науки, методика викладання галузевих юридичних дисциплін, актуальні проблеми цивільного права, актуальні проблеми цивільного процесуального права, актуальні проблеми сімейного права, актуальні проблеми міжнародного приватного права, актуальні проблеми трудового права, актуальні проблеми права соціального забезпечення, актуальні проблеми договірної права, актуальні проблеми зобов'язального права, актуальні проблеми страхового права, актуальні проблеми спадкового права, актуальні проблеми охорони і захисту соціально-трудова прав, актуальні проблеми пенсійного забезпечення в Україні.

Вивчення навчальної дисципліни «Правоінтерпретаційна політика та юридична техніка» передбачає формування та розвиток у здобувачів третього рівня вищої освіти ступеня доктора філософії наступних компетентностей та досягнення результатів навчання.

Інтегральна компетентність (ІК):

ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері права, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК02. Здатність розробляти наукові проєкти та управляти ними.

ЗК03. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

ЗК04. Здатність усно і письмово презентувати результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами, глибоко розуміти іншомовні наукові та професійні тексти за напрямом досліджень.

ЗК06. Здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися впродовж життя, оцінювати рівень власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію й мобільність.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК01. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей.

СК02. Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності.

СК05. Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації.

СК06. Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері права.

СК07. Здатність виявляти нові інституційні етичні виклики та етичні виклики в житті суспільства і пропонувати для них правові механізми розв'язання.

СК08. Здатність тлумачити та застосовувати нормативно-правові акти та інші джерела права у сфері захисту прав та інтересів суб'єктів правовідносин, аналізувати та узагальнювати судову практику.

СК09. Здатність проводити компаративістські наукові дослідження, застосовувати норми міжнародного приватного права, аналізувати національну правову систему на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

СК10. Здатність складати правові документи, в тому числі процесуальні, вміти формулювати та відстоювати правову позицію в конкретній справі.

Результати навчання:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН03. Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи

права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.

РН04. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні аргументи, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні наукові джерела; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого правового та загальносоціального контекстів.

РН07. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення, аналізу й збереження даних та інформації, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані програмне забезпечення, бази даних та інформаційні системи у науковій, викладацькій, правотворчій та правозастосовній діяльності.

РН08. Розробляти, реалізовувати та здійснювати управління науковими та інноваційними проектами, які дають можливість створювати законопроектну та правозастосовну практику і розв'язувати значущі наукові та прикладні правові проблеми з урахуванням етичних, соціально-управлінських, соціально-економічних, екологічних та духовно-культурних аспектів, забезпечувати реєстрацію прав інтелектуальної власності щодо наукових результатів.

РН10. Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження.

РН11. Здійснювати доктринальне тлумачення норм національного, міжнародного та права Європейського Союзу, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах.

РН14. Вміло тлумачити та ефективно застосовувати нормативно-правові акти та інші джерела права у сфері захисту прав та інтересів суб'єктів правовідносин, аналізувати та узагальнювати судову практику.

РН15. Якісно проводити компаративістські наукові дослідження, застосовувати норми міжнародного приватного права, аналізувати національну правову систему на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

РН16. Демонструвати вміння складати правові документи, в тому числі процесуальні, вміти формулювати та відстоювати правову позицію у конкретній справі.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема № 1. Теорія юридичної техніки

Поняття та види юридичної техніки. Методологія юридичної техніки. Співвідношення понять юридична техніка, юридична тактика і юридична технологія. Інструменти юридичної техніки (загальні правила, засоби, способи, прийоми).

Тема № 2. Юридична техніка написання нормативно-правових актів

Поняття й ознаки правотворчої техніки. Види правотворчої техніки. Система правил, прийомів, способів розроблення, оформлення проєктів нормативно-правових актів. Техніко-юридичні вимоги до нормативно-правового акта. Правотворчі помилки.

Тема № 3. Юридична техніка застосування нормативно-правових актів

Правозастосування як особлива форма реалізації норм права. Види правозастосування. Технологія застосування норм права та його алгоритміка. Акти застосування права. Техніко-юридичні прийоми і правила, що застосовуються при виробленні судових актів та юридичних договорів. Інформаційні технології у правозастосовній діяльності.

Тема № 4. Правоінтерпретаційна техніка

Техніка тлумачення норм права (поняття, принципи, структура). Система тлумачення норм права. Види тлумачення норм права. Способи тлумачення норм права. Технологія правотлумачної діяльності та її алгоритміка. Правоінтерпретаційні акти (поняття та види). Доктринальне тлумачення норм міжнародного права та права Європейського Союзу. Доктринальне тлумачення норм національного права на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Підготовка науково-експертних, науково-правових висновків. Системні помилки в тлумаченні права.

Тема № 5. Правоінтерпретаційна політика держави

Тлумачення права як важливий елемент правової системи. Проблеми методології юридичного тлумачення. Поняття правоінтерпретаційної політики. Засоби правоінтерпретаційної політики. Правова доктрина та її роль у формуванні правоінтерпретаційної політики. Доктринальні помилки. Тенденції державної правоінтерпретаційної політики.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Теорія юридичної техніки	21	2	4			15	залік
Тема № 2. Юридична техніка написання нормативно-правових актів	23	2	6			15	
Тема № 3. Юридична техніка застосування нормативно-правових актів	16	2	4			10	
Тема № 4. Правоінтерпретаційна техніка	21	2	4			15	
Тема № 5. Правоінтерпретаційна політика держави	9	2	2			5	
Всього за семестр	90	10	20			60	

**4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)**

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семинарські	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1. Теорія юридичної техніки	22	1	1			20	залік
Тема № 2. Юридична техніка написання нормативно-правових актів	19	1	2			16	
Тема № 3. Юридична техніка застосування нормативно-правових актів	19	2	2			15	
Тема № 4. Правоінтерпретаційна техніка	18	1	2			15	
Тема № 5. Правоінтерпретаційна політика держави	12	1	1			10	
Всього за семестр	90	6	8			76	

4.2. Теми семінарських занять

Тема № 1. Теорія юридичної техніки

1. Доктринальні підходи до визначення юридичної техніки.
2. Методологія юридичної техніки.
3. Поняття та види юридичної техніки.
4. Співвідношення понять юридична техніка, юридична тактика і юридична технологія.
5. Інструменти юридичної техніки (загальна характеристика).
6. Юридичне письмо (поняття, види).
7. Юридичні конструкції (поняття, види та функції).
8. Правові застереження.

Тема № 2. Юридична техніка написання нормативно-правових актів

1. Поняття й ознаки правотворчої техніки.
2. Види правотворчої техніки.
3. Система правил, прийомів, способів розроблення, оформлення проєктів нормативно-правових актів.
4. Техніко-юридичні вимоги до нормативно-правового акта.
5. Правотворчі помилки.

Тема № 3. Юридична техніка застосування нормативно-правових актів

1. Правозастосування як особлива форма реалізації норм права. Види правозастосування.
2. Технологія застосування норм права та його алгоритміка.
4. Акти застосування права.
5. Техніко-юридичні прийоми і правила, що застосовуються при виробленні судових актів.
6. Техніко-юридичні прийоми і правила, що застосовуються при виробленні юридичних договорів.
7. Інформаційні технології у правозастосовній діяльності.

Тема № 4. Правоінтерпретаційна техніка

1. Техніка тлумачення норм права (поняття, принципи, структура).
2. Система тлумачення норм права.
3. Види тлумачення норм права.
5. Способи тлумачення норм права.
6. Технологія правотлумачної діяльності та її алгоритміка.
7. Правоінтерпретаційні акти (поняття та види).
8. Доктринальне тлумачення норм міжнародного права та права Європейського Союзу. Доктринальне тлумачення норм національного права на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.
9. Підготовка науково-експертних, науково-правових висновків.
10. Системні помилки в тлумаченні права.

Тема № 5. Правоінтерпретаційна політика держави

1. Тлумачення права як важливий елемент правової системи.
2. Проблеми методології юридичного тлумачення.
3. Поняття правоінтерпретаційної політики.
4. Засоби правоінтерпретаційної політики.
5. Правова доктрина та її роль у формуванні правоінтерпретаційної політики.
6. Доктринальні помилки.
7. Тенденції державної правоінтерпретаційної політики.

4.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Тема № 1. Теорія юридичної техніки

1. Юридичні терміни та термінологія.
2. Правова дефініція.
3. Юридичні презумпції.
4. Юридичні фікції.
5. Юридичні аксіоми та преюдиції.
6. Юридичні символи.

Тема № 2. Юридична техніка написання нормативно-правових актів

1. Поняття та види правотворчості.
2. Принципи правотворчості.
3. Написання концепції нормативно-правового акта.
4. Написання концепції проєкту нормативно правового акта.
5. Правотворчі помилки.

Тема № 3. Юридична техніка застосування нормативно-правових актів

1. Види правозастосування.
2. Правозастосовні акти.
3. Техніка ведення договірної роботи.

Тема № 4. Правоінтерпретаційна техніка

1. Офіційне тлумачення нормативно-правових актів.
2. Неофіційне тлумачення нормативно-правових актів.
3. Правоінтерпретаційні акти (поняття та види).
4. Системні помилки в тлумаченні права.

Тема № 5. Правоінтерпретаційна політика держави

1. Правова доктрина та її роль у формуванні правоінтерпретаційної політики.
2. Доктринальні помилки.
3. Тенденції державної правоінтерпретаційної політики.

5. Індивідуальні завдання

5.1. Теми рефератів

1. Юридична техніка: доктринальні аспекти.
2. Юридична техніка: методологічний аспект.
3. Правотворча техніка: питання теорії і практики.
4. Правозастосовна техніка: питання теорії і практики.
5. Технологія застосування норм права та його алгоритміка.
6. Інформаційні технології у правозастосовній діяльності.
7. Правоінтерпретаційна техніка: питання теорії і практики.
8. Технологія правотлумачної діяльності та її алгоритміка.
9. Підготовка науково-експертних, науково-правових висновків.
10. Юридико-технічні знання у професійній діяльності нотаріуса.
11. Юридико-технічні знання у професійній діяльності судді.
12. Юридико-технічні знання у професійній діяльності адвоката.
13. Юридико-технічні знання у професійній діяльності юриста.
14. Якість нормативно-правового акта: поняття та критерії.
15. Тлумачення права: аксіологічний аспект.
16. Юридична термінологія: правила формулювання юридичних термінів.
17. Тлумачення права судом як елемент правотворчості.
18. Юридична процедура офіційного тлумачення юридичних текстів.
19. Системний спосіб тлумачення цивільно-правових норм.

5.2. Теми наукових робіт

1. Роль юридичної техніки у правотворчості.
2. Юридична техніка і технологія: питання теорії і практики.
3. Використання засобів юридичної техніки в адвокатській діяльності.
4. Аналітичне юридичне письмо: особливості стилю і тональності.
5. Юридична конструкція: сучасні доктринальні підходи.
6. Юридична техніка судової практики.
7. Правотворчі помилки та їх значення в процесі правореалізації.
8. Методологія правової аргументації.
9. Техніка судового письма: специфіка стилю і тональності.
10. Питання юридичної техніки в сучасному цивільному праві.
11. Мова цивільного законодавства: окремі аспекти.
12. Правозастосовні помилки: теоретико-правовий аналіз.
13. Автентичне тлумачення правових норм: теоретико-правовий аспект.
14. Тлумачення права в системі функцій нотаріату України: теоретико-правовий аспект.
15. Особливості застосування методів тлумачення норм права Конституційним Судом України.
16. Доктринальне тлумачення норм національного права на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

5.3. Аналіз правових позицій ЄСПЛ, Конституційного Суду України, Верховного Суду, аналіз та розробка проєктів нормативно-правових актів (на вибір)

1. Проаналізуйте рішення Європейського суду з прав людини, в яких тлумачиться поняття якості закону в контексті доктрини верховенства права.

2. Проаналізуйте Рішення Конституційного Суду України, де тлумачиться принцип правової визначеності правової норми як елементу верховенства права.

3. Проаналізуйте постанови Верховного Суду, в яких викладено правову позицію Верховного Суду щодо розгляду окремих категорій справ, та визначте способи тлумачення приписів правових норм, які були застосовані.

4. Проаналізуйте нормативно-правовий акт, що регулює суспільні відносини у певній галузі права, та підготуйте науково-правовий висновок.

5. Підготуйте проєкт нормативно-правового акта або розробіть пропозиції щодо удосконалення нормативно-правового акта, що регулює суспільні відносини у певній галузі права.

6. Методи навчання

Лекційні заняття з навчальної дисципліни «Правоінтерпретаційна політика та юридична техніка» проводяться з використанням мультимедійних презентацій. Для проведення бінарних занять («гостьових» лекцій) будуть запрошуватися провідні наукові, науково-педагогічні працівники інших закладів вищої освіти, наукових установ, практичні працівники. У процесі проведення семінарських занять аналізуються положення правової доктрини з питань юридичної техніки та правоінтерпретаційної політики, положення рішень Конституційного Суду України та постанов Великої Палати Верховного Суду. Для закріплення початкового матеріалу складатимуться проєкти правових та процесуальних документів.

7. Методи і форми контролю

Оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни «Правоінтерпретаційна політика та юридична техніка» включає в себе поточний та підсумковий контроль.

Загальна кількість балів з навчальної дисципліни 100 балів ECTS = поточний контроль 50 балів (семінарські заняття, СРС) + підсумковий контроль 50 балів.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належать: опитування на семінарських заняттях; вирішення кейсів; участь в дискусіях, веб-квестах, обговоренні доповідей, рефератів; підготовка рефератів та доповідей; тестування; виконання самостійних робіт. Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять з метою перевірки набутих здобувачем вищої освіти знань, умінь, навичок та інших компетентностей з навчальної

дисципліни. Результати поточного контролю оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Максимальна кількість балів на поточному контролі, які використовуються при розрахунку успішності здобувачів вищої освіти, становить 50 балів.

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання з дисципліни «Правоінтерпретаційна політика та юридична техніка». Для обліку результатів навчання використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи здобувачів вищої освіти. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображуються у відомостях обліку успішності, індивідуальних навчальних планах. *Присутність здобувачів вищої освіти при проведенні підсумкового контролю (заліку) є обов'язковою.* Максимальна кількість балів на підсумковому контролі (заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів вищої освіти, становить 50 балів.

Контрольні питання до заліку

1. Сучасні підходи до визначення юридичної техніки.
2. Поняття та ознаки юридичної техніки.
3. Види юридичної техніки.
4. Співвідношення понять юридична техніка, юридична тактика і юридична технологія.
5. Інструменти юридичної техніки (загальна характеристика).
6. Загальні правила юридичної техніки.
7. Засоби та способи юридичної техніки.
8. Поняття юридичного терміна та термінології. Правова дефініція.
9. Поняття та види правотворчості.
10. Принципи правотворчості.
11. Правотворча техніка: поняття, ознаки, види.
12. Юридичне письмо: поняття, види, стиль, тональність.
13. Правила формулювання юридичних термінів у процесі правотворчості.
14. Юридичні конструкції: поняття, види та функції.
15. Юридичні презумпції: поняття та види.
16. Юридичні фікції: поняття, класифікації.
17. Юридичні аксіоми: поняття, ознаки, класифікації.
18. Юридичні преюдиції: поняття та значення.
19. Юридичні символи: поняття, види, функції.
20. Правові застереження.
- 21 Система правил, прийомів, способів розроблення, складання, оформлення нормативно-правових актів.
22. Техніко-юридичні вимоги до нормативно-правового акта.
23. Правотворчі помилки.
24. Правозастосування як особлива форма реалізації норм права.
25. Види правозастосування.
26. Загальна характеристика правозастосовної техніки.

27. Процес застосування норм права, його основні стадії.
28. Правозастосовні акти: поняття, ознаки, види.
29. Техніко-юридичні прийоми і правила, що застосовуються при виробленні судових актів.
30. Техніка ведення договірної роботи.
31. Техніко-юридичні прийоми і правила, що застосовуються при виробленні юридичних договорів.
32. Вимоги до юридичних термінів і правила їх використання у правозастосовних актах.
33. Тлумачення права як важливий елемент правової системи.
34. Загальна характеристика правоінтерпретаційної техніки.
35. Етапи правотлумачної діяльності.
36. Система тлумачення норм права.
37. Види тлумачення норм права.
38. Судове правотлумачення: поняття та практичне значення.
39. Способи тлумачення норм права.
40. Системні помилки в тлумаченні права.
41. Правоінтерпретаційні акти: поняття, ознаки, види.
42. Алгоритм правотлумачення.
43. Поняття правоінтерпретаційної політики.
44. Правова доктрина та її роль у формуванні правоінтерпретаційної політики.
45. Доктринальні помилки та проблеми їх тлумачення.
46. Засоби правоінтерпретаційної політики.
47. Доктринальне тлумачення норм національного права на предмет інтеграції та адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.
48. Інформаційні технології у правозастосовній діяльності.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти на семінарських заняттях

Оцінка «*відмінно*» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав всебічні та глибокі знання передбаченого робочою програмою матеріалу, законодавства, судової (адміністративної, нотаріальної) практики, рекомендованої робочою програмою курсу, проявив творчі здібності в розумінні, викладенні та використанні програмного матеріалу.

Оцінка «*добре*» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав повне знання передбаченого робочою програмою матеріалу, засвоїв основну літературу, рекомендовану робочою програмою курсу, виявив стабільний характер знань і здібності до їх самостійного набуття та оновлення в процесі самостійної підготовки до занять.

Оцінка «*задовільно*» виставляється здобувачеві вищої освіти, який показав знання основного матеріалу в обсязі робочої програми курсу,

необхідному для професійної діяльності у сфері права, знайомому з основною літературою, рекомендованою робочою програмою курсу, проте припустився помилок у відповіді або показав поверхневе знання матеріалу. Ця оцінка виставляється і у разі недостатньо аргументованого викладення матеріалу, недостатньо чітко і послідовно висловленої відповіді.

Оцінка «незадовільно» виставляється здобувачеві вищої освіти, який виявив істотні прогалини у знанні основного програмного матеріалу, що виражається у незнанні основних понять та положень навчального курсу, в невмінні пов'язати теоретичний матеріал з аналізом положень чинного законодавства, юридичної практики.

Оцінювання самостійної роботи здійснюється за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час визначення загальної кількості балів за поточний контроль.

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	визначення	Залікова оцінка
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	дуже добре	зараховано
74-81	C	добре	
64-73	D	задовільно	зараховано
60-63	E	достатньо	
35-59	FX	незадовільно з правом повторного складання підсумкового контролю	незараховано
0-34	F	незадовільно без права повторного складання підсумкового контролю	

- *90-100 балів (відмінно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував досконале знання основних понять і правових категорій; вміння вільно оперувати категоріальним апаратом; вміння давати аргументовані, чіткі і логічно побудовані відповіді на питання; вміння системно аналізувати джерела права, правозастосовну практику і викладати аргументовану позицію з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність юридично грамотно і толерантно викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми;

- *82-89 балів (дуже добре)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував дуже добре знання основних понять і правових категорій; вміння оперувати категоріальним апаратом; вміння давати чіткі і логічно побудовані відповіді на питання; вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику і викладати позицію з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність викладати науковий погляд з певного питання чи

проблеми з використанням певного обсягу рекомендованої літератури;

- *74-81 (добре)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував добре знання основних понять і правових категорій; вміння оперувати категоріальним апаратом з окремими помилками; вміння давати відповіді без суттєвих помилок на питання; вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми з використанням обмеженого обсягу рекомендованої літератури;

- *64-73 (задовільно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував задовільне знання основних понять і правових категорій; оперування категоріальним апаратом з помилками; недостатнє вміння давати відповіді на питання; недостатнє вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; недостатню здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену використанням незначного обсягу рекомендованої літератури;

- *60-63 (достатньо)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував достатнє знання основних понять і правових категорій; оперування категоріальним апаратом з суттєвими помилками; недостатнє вміння давати відповіді на питання; недостатнє вміння аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; недостатню здатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену використанням незначного обсягу рекомендованої літератури;

- *59 і менше (незадовільно)* – виставляється здобувачеві вищої освіти, який продемонстрував незнання основних понять і правових категорій; нездатність оперування категоріальним апаратом; відсутність вміння давати відповіді на питання; нездатність аналізувати джерела права, правозастосовну практику з певної правової проблеми або життєвої ситуації; нездатність викладати науковий погляд з певного питання чи проблеми, обумовлену невикористанням рекомендованої літератури.

Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в мережі Інтернеті

Основна

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Методичні рекомендації щодо розроблення проектів законів та дотримання вимог нормопроектної техніки. Постанова колегії Міністерства юстиції України від 21.11.2000 р. № 41. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0041323-00#Text>
3. Правила оформлення проектів законів та основні вимоги законодавчої техніки (Методичні рекомендації). Апарат Верховної Ради України. 27.11.2014. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0002451-06#Text>

Додаткова

4. Загальна теорія права. Нормативний курс: підруч. для студ.-юристів / Кол. авт.; за ред. доктора юрид. наук, проф. С. В. Бобровник. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 596 с.
5. Теорія держави і права : підручник / За заг. ред. О. М. Бандурки. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2018. 415 с.
6. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с. URL : <https://www.osce.org/files/f/documents/8/f/283756.pdf>
7. Теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / за ред. О.В. Петришина. Х. : Право, 2014. 368 с.
8. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / За ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. – 2-е вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 688 с.
9. Юридична техніка : курс лекцій / І. Д. Шутак. – Івано-Франківськ : Лабораторія академічних досліджень правового регулювання та юридичної техніки. Дрогобич : Коло, 2015. – 228 с.
10. Манько Д. Г. Юридична техніка й технологія : курс лекцій / Манько Денис Григорович ; М-во освіти і науки України, Міжнар. гуманіт. ун-т, Каф. теорії та історії держави і права. – Херсон : Грінь Д. С., 2014. – 191 с.
11. Шутак І. Юридична техніка і технологія: теорія та практика застосування. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2016. Випуск 63. С. 37-45.
12. Риндюк В. І. До питання визначення поняття і видів юридичної техніки. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2004. Випуск 27. С. 71-78.
13. Тернавська В. М. Юридична техніка в системі засобів конституційно-правової політики: теоретико-методологічний аналіз. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2021. № 3. С. 123-131.

14. Правове письмо: навч. посіб. / В. А. Ватрас, Д. А. Монастирський, В. Г. Рогожа та ін. / за ред. Р. О. Стефанчука. – Київ : Алерта, 2011. – 148 с.
15. Онищук І. І. Техніка юридичного письма в нормативно-правових актах : монографія / І. І. Онищук. – 2-ге вид., стер. – Харків : Право, 2019. 226 с.
16. Словник-довідник з питань нормотворчої діяльності [Текст] / уклад. О. А. Сінчук [та ін.] ; Центр правової реформи і законопроектних робіт. – К. : [б. в.], 2005. – 120 с.
17. Дзейко Ж. О. Законодавча техніка в Україні: історико-теоретичні дослідження : Монографія. Київ : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет». 2007. 360 с.
18. Богачова О. В. Законотворення: теоретико-прикладні аспекти. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2012. 448 с
19. Гетьман Є. А. Нормотворча діяльність органів виконавчої влади в Україні: правовий зміст і проблемні питання [Текст] : монографія / Є. А. Гетьман. – Харків : Оберіг, 2014. – 307 с.
20. Дзюбенко О. Л. Юридична техніка відомчої нормотворчості в Україні / О. Л. Дзюбенко. – Х. : НікаНова, 2012. – 281 с.
21. Дзюбенко О. Л. Теоретико-правове розуміння юридичної техніки відомчої нормотворчості. *Юриспруденція: теорія і практика*. 2009. № 7. С. 2-10.
22. Пригара Л. І. Юридична техніка актів правозастосування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. К., 2008. 19 с.
23. Красницька А. В. Юридичні документи : техніка складання, оформлення та редагування : посібник / А. В. Красницька. – 2-е вид., допов. і перероб. – К. : Парламент. видавництво, 2006. – 538 с.
24. Процесуальні та договірні документи у практиці роботи / С. О. Теньков, О. В. Богатиренко, О. С. Головатенко [та ін.]. – Київ : Професіонал, 2012. – 512 с.
25. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / [Т. В. Боднар, О. В. Дзера, Н. С. Кузнецова та ін.; за ред. О. В. Дзери]. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с.
26. Практичний курс тлумачення правових актів : навч. посіб. для суддів і кандидатів на посади суддів / [І. Л. Самсін та ін.] ; за ред. І. Л. Самсіна. – Харків : Право, 2014. – 484 с.
27. Крєтова І. Ю. Тлумачення права: доктрини, розвинуті Європейським судом з прав людини : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2015. 20 с.
28. Козюбра М. І. Юридичне тлумачення: проблеми методології. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2014. Т. 155. С. 3-8.
29. Тернавська В. М. Інтерпретація права як форма реалізації конституційно-правової політики. *Альманах права*. 2021. Випуск 12. С. 323-328.

30. Кадикало О. І. Офіційне тлумачення норм конституції і законів конституційними судами (на прикладі України та країн СНД) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2010. 20 с.
31. Матвеева Л. Г. Юридична природа та місце офіційних інтерпретаційних актів у правовій системі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. К., 2005. 200 с.
32. Єзеров А. Інтерпретаційна діяльність Конституційного Суду України. *Юридичний вісник*. 2014. № 6. С. 38-46.
33. Зубенко А. В. Інтерпретаційна техніка актів тлумачення норм права. *Форум права*. 2012. № 4. С. 395-398. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2012_4_65
34. Шутак І. Д. Юридична техніка тлумачення норм права. *Науково-інформаційний вісник. Право*. 2015. № 11. С. 18-24.
35. Молибоба М. П. Функції та методи тлумачення права. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2010. № 11. С. 109-114.
36. Оніщенко Н. М. Проблемні питання тлумачення доктринальних помилок. *Альманах права*. 2021. Випуск 12. С. 19-23.
37. Мірошниченко М. І. До питання виникнення системних помилок в тлумаченні права у зв'язку з проблемою об'єкта юридичної науки. *Альманах права*. 2021. Випуск 12. С. 66-70.
38. Зубенко А. В. Акти тлумачення норм права в системі правових актів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Зубенко Алла Володимирівна ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 2013. – 20 с.
39. Лепіш Н. Я. Структура актів тлумачення норм права. *Публічне право*. 2013. № 2. С. 307-313.
40. Палешник С. Інтерпретаційні акти в судовій практиці. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 4. С. 261-268.
41. Бобровник С. В. Судове правотлумачення: особливості та практичне значення. *Альманах права*. 2021. Випуск 12. С. 50-56.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

42. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://portal.rada.gov.ua/>
43. Офіційний сайт Конституційного Суду України. URL: <https://ccu.gov.ua/index.php>
44. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
45. Офіційний сайт Науково-дослідного інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії правових наук України. URL: <https://ndi.academy/>